

روزشمار جنگ تحمیلی

گردآورنده: علیرضا برزگر

سروش

تهران ۱۳۸۹

شماره ترتیب انتشار: ۱۰۶۶/۳

برزگر، علیرضا

روزشمار جنگ تحمیلی / گردآورنده علیرضا برزگر - تهران: سروش (انتشارات
صداوسیما)، ۱۳۷۹.
۱۸۸ ص: مصور، جدول.

ISBN: 964-435-525-3

فهرستویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
ص. ع. به انگلیسی:

A chronology of the Iraqi-imposed war against Iran.

چاپ سوم: ۱۳۸۹. ۳۰,۰۰۰ ریال: ISBN: 978-964-12-0037-6

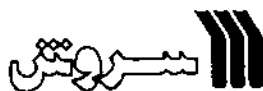
۱. جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹، ۱۳۶۷ - سالشمار الف. صداوسیما جمهوری اسلامی
ایران. انتشارات سروش. ب. عنوان.

۹۵۵/۰۸۴۳۰۲

DSR۱۶۰۲/۹

۷۹-۱۸۶۱۹

کتابخانه ملی ایران

انتشارات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

تهران، خیابان استاد شهید مطهری. تقاطع خیابان شهید دکتر مفتح، ساختمان سروش

مرکز پخش: ۸-۸۸۳۴۵۰۶۳ و ۵-۶۶۹۵۴۸۷۰

<http://www.soroushpress.ir>

عنوان: روزشمار جنگ تحمیلی

گردآورنده: علیرضا برزگر

با همکاری: فرماندهی دفاعی حضرت ولی عصر (عج)

چاپ سوم: ۱۳۸۹

چاپ اول: ۱۳۷۹

قیمت: ۳۰,۰۰۰ ریال

این کتاب در یک هزار نسخه در چاپخانه انتشارات سروش لیتوگرافی، چاپ و صحافی شد.

همه حقوق محفوظ است.

شابک: ۶-۰۰۳۷-۱۲-۹۶۴-۹۷۸

چاپ اول و دوم: ۴,۰۰۰ نسخه

فهرست

- اشاره..... ۱
- دیباچه ۵
- بخش اول: تاریخچه اختلافهای مرزی ایران و عراق ۹
- بخش دوم: دوران صفویه، افشاریه، زندیه، قاجاریه (از وقایع ۲۵
۱۰ شهریور ۸۹۳ تا ۱۴ آذر ۱۳۰۳)
- بخش سوم: دوره پهلوی (از وقایع ۸ اسفند ۱۳۰۷ تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۷)..... ۳۷
- الف) وقایع دوره سلطنت رضاخان پهلوی ۳۹
- ب) وقایع دوره سلطنت محمدرضا پهلوی..... ۴۳
- بخش چهارم: دوره جمهوری اسلامی ایران (از وقایع ۲۲ بهمن ۷۷
۱۳۵۷ تا ۱۸ آذر ۱۳۷۰)
- الف) دوره پیش از یورش سراسری ارتش عراق ۷۹
- ب) جنگ تحمیلی عراق و آغاز ۸ سال دفاع مقدس ۸۸
- ج) پذیرش قطعنامه ۵۹۸ تا اعلام متجاوز بودن دولت عراق..... ۱۴۶
- پیوستها ۱۵۹
- الف) فهرستهای مختلف عملیاتی ۱۶۱
- ب) فهرست منابع..... ۱۶۸
- ج) نقشه‌های عملیاتی..... ۱۷۲

اشاره

اگر پیروزی انقلاب اسلامی در ایران را نقطه عطفی در پویایی نهضت جهانی اسلام بدانیم، به این جمع‌بندی دست می‌یابیم که در ظهر گرم ۳۱ شهریور ۱۳۵۹، تجاوز استکبار جهانی علیه رشد و تکامل جنبش اصیل اسلامی شکل گرفت. ملت ما که در کوران حوادث انقلاب همچون فولاد آبدیده شده بود، تحت هدایت و زعامت حضرت امام خمینی (ره) در برابر این تهاجم ددمشانه، جوانمردانه ایستاد و از همان روزهای نخست، پرچم مقاومت اسلامی علیه اشغال، تجاوز و توسعه‌طلبی در سراسر ایران برافراشته شد.

تشکل نیروهای انقلاب در آن مقطع که همراه با روحیه شهادت‌طلبی بود، سبب شد تا ۱۲ لشکر زرهی، پیاده و مکانیزه دشمن، با مانعی اساسی در غرب و جنوب مواجه شوند و به این ترتیب توده‌های جان‌بر کف، سراسر خوزستان را سنگر صیانت از آرمانهای انقلاب اسلامی قرار دادند.

نخستین طلیعه این مقاومت مردمی در جریان اشغال خرمشهر قهرمان به‌دست ارتش رژیم عراق ظاهر شد. نیروهای ایرانی حدود چهل روز با

حداقل امکانات در برابر دهها هزار نیروی تجاوزگر در این شهر مقاومت کردند و برگ زرینی از فداکاری خود را در تاریخ انقلاب اسلامی ثبت کردند.

در زمستان ۱۳۵۹ و نیمه اول سال ۱۳۶۰ رزمندگان اسلام با انجام صدها عملیات ایثارگرانه، نیروهای متجاوز را در اراضی اشغال‌شده غرب و جنوب زمین‌گیر کردند و مانع از پیشروی آنان شدند.

در این مدت نیروهای مسلح با بهره‌گیری از تجربیات گذشته و برنامه‌ریزی دقیق برای تداوم خط دفاع، از نخستین روزهای مهر ۱۳۶۰ با خیزش عملیات پیروز «ثامن‌الائمه»، موفق شدند تا محاصره یک‌ساله آبادان را درهم بشکنند و منطقه استراتژیک شرق کارون را آزاد کنند.

در تداوم این پیروزی، در آذر همان سال شهر حساس بستان آزاد شد و حماسه پیروز «تنگه چزابه» در زمستان ۱۳۶۰ به نفع ایران اسلامی رقم خورد.

در بهار پیروز ۱۳۶۱ با انجام دو عملیات تاریخی «فتح‌المبین» و «بیت‌المقدس»، تمام مناطق غرب کارون و دشت عباس آزاد شده و سرانجام در فجر پیروزی سوم خرداد، خرمشهر به عنوان سمبل دفاع اسلامی ملت ایران، به کنترل نیروهای انقلاب درآمد و بدین ترتیب، خط اشغال و تجاوز علیه انقلاب اسلامی با بن‌بستی استراتژیک روبرو گردید. این روند در طی سالهای ۱۳۶۲ تا ۱۳۶۶ با همت رزمندگان پرتوان اسلام ادامه یافت و منجر به کسب پیروزیهای اساسی گردید، تا اینکه با بروز تغییرات اساسی در معادلات سیاسی منطقه و مطرح شدن اولویتهای مهم در مسائل داخلی و خارجی انقلاب، در تیر ۱۳۶۷ با رهنمود امام راحل (ره) قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت پذیرفته شد و این امر با در نظر گرفتن مصلحت ایران و اسلام صورت گرفت. از آن پس جمهوری اسلامی

ایران با تکیه بر ۸ سال مقاومت و دفاع همه‌جانبه مردم ایران، با حضور فعال سیاسی خود از ابزار دیپلماسی برای تحقق اهداف خویش استفاده کرد.

به کارگیری درایت و بصیرت سیاسی در این امر و حرکت بر مبنای استفاده از شرایط جدید، سبب شد تا در تیر ۱۳۶۹، بدنبال انجام یک سلسله مکاتبات سیاسی میان رؤسای جمهوری اسلامی ایران و عراق، صدام حسین تمام شرایط ایران و از جمله قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر را بپذیرد و بدین ترتیب پیروزی سیاسی بزرگی بر تارک درخشان ایران اسلامی نقش بست و تکمیل این پیروزی، آزادی اسرا از اواخر مردادماه ۱۳۶۹ بود که با ورود آزادگان به دامان میهن اسلامی، چهره دیگری به تمام شهرها و روستاهای کشور داده شد. اعلام رسمی متجاوز بودن رژیم عراق در جنگ تحمیلی از سوی سازمان ملل متحد در آذرماه ۱۳۷۰ و تأکید بر حقانیت ایران اسلامی و نیز برآیند تمام این فعل و انفعالات سیاسی و نظامی، فداکاری رزمندگان اسلامی و مقاومت ملت قهرمان ایران در طول ۸ سال دفاع قهرمانانه است. دفاعی که موجب حفظ استقلال سیاسی و تمامیت ارضی ایران اسلامی و عزت و شرافت مکتبی و انقلابی شد.

کتاب حاضر نیز بازتاب‌دهنده گوشه‌هایی از آن روزهای سرشار از حماسه و مقاومت ملت نجیب و قهرمان ایران است.

«خوشا به حال آنان که با شهادت رفتند.
خوشا به حال آنان که در این قافله نور جان و سر باختند.
خوشا به حال آنهایی که این گوهر را در دامن خود پروا ندادند».
پیام امام خمینی (ره)
به مناسبت پذیرش قطعه نامه ۵۹۸؛ ۲۹ تیر ۱۳۶۷

دیباچه

بین‌النهرین از مراکز اصلی تمدن است که حکام آن همیشه به سرزمینهای شرقی آن طمع داشتند و دهها سال نیز بر آن دست یازیدند. در پی مهاجرت آریاها - به سرزمینی که بعدها به نام آنان ایران نامیده شد - و استقرارشان در صفحات غرب و جنوب غربی آن معادله قدرت تغییر یافت.

در سال ۵۳۹ ق م کوروش هخامنشی بین‌النهرین را تسخیر کرد، با این اقدام قرن‌ها حاکمیت ایران بر این سرزمین آغاز شد.

سرزمین بین‌النهرین تاکنون حکام مختلفی داشته است، از جمله: سومریها و اکدیها (۴۵۰۰ تا ۲۳۰۰ ق م)، عیلامیها (۲۳۰۰ تا ۱۸۰۰ ق م)، بابلیها (۱۸۰۰ تا ۱۳۰۰ ق م)، هخامنشیان - با احتساب دوره زمامداری

اسکندر مقدونی و سلوکیان- اشکانیان و ساسانیان (۵۳۹ ق.م تا ۶۳۶ م)، خلفای راشدین (۱۶ تا ۴۰ ق)، امویان (۴۱ تا ۱۳۳ ق)، عباسیان (۱۳۳ تا ۶۵۶ ق)- با احتساب حاکمیت آل بویه و سلاجقه، ایلخانان مغول (۶۵۶ تا ۷۳۸ ق)، جلایریان (۷۳۸ تا ۸۱۳)، قره‌قوینلو و آق‌قوینلو (۸۱۳ تا ۹۱۴ ق)، صفویان (از ۹۱۴ ق به بعد)، دوره فترت (۱۰۳۳ تا ۱۰۴۹ ق)، عثمانیها- و به تناوب ایرانیا (۱۰۴۹ تا ۱۳۳۵ ق)، حکومت موقت عراق (۱۹۲۰ م)، نظام سلطنتی (۱۹۲۱ تا ۱۹۵۸ م)، نظام جمهوری (۱۹۵۸ م تا کنون، با کودتاهای نظامی مکرر).

با استقرار حکومت‌های صفویان و عثمانیها، آتش اختلافات سیاسی و مذهبی بین‌النهرین را مطمع خود قرار داد و پدیده قدیمی جنگ عمده‌ترین عامل روابط طرفین شد؛ جنگ چالدران از مهمترین این نبردهاست و پس از آن جنگ میان ایران و عثمانی و یک جنگ میان ایران و عراق رخ داد.

کتاب حاضر در این چهاربخش به بررسی این اختلاف، از ۱۰ شهریور ۸۹۳ تا ۱۸ آذر ۱۳۷۰، می‌پردازد:

بخش اول: تاریخچه اختلافهای مرزی ایران و عراق: که در آن تاریخچه سرزمین بین‌النهرین تا تأسیس حکومت عراق، جنگها و صلحها، شرایط سیاسی دو کشور، یورش و حشیاانه ارتش بعثی عراق و هشت سال دفاع مقدس رزمندگان اسلام بررسی می‌شود.

بخش دوم: دوران صفویه، افشاریه، زندیه، قاجاریه (از وقایع ۱۰ شهریور ۸۹۳ تا ۱۴ آذر ۱۳۰۳).

بخش سوم: دوره پهلوی (از وقایع ۸ اسفند ۱۳۰۷ تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۷):

الف) وقایع دوره سلطنت رضاخان پهلوی.

ب) وقایع دوره سلطنت محمدرضا پهلوی.
بخش چهارم: دوره جمهوری اسلامی ایران (از وقایع ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ تا ۱۸ آذر ۱۳۷۰):

الف) دوره پیش از یورش سراسری ارتش عراق.

ب) جنگ تحمیلی عراق و آغاز ۸ سال دفاع مقدس.

ج) پذیرش قطعنامه ۵۹۸ تا اعلام متجاوز بودن دولت عراق.

روز شمار حاضر، پس از مطالعه کتابهای مرتبط و مشابه، به صورت مختصر و مستند به تشریح وقایع مهم و در دسترس پرداخته است (البته، در تبدیل گاهشماریها به شمسی باید احتمال یک روز اختلاف را در نظر داشت). به همین علت روزشمارها و گاهشماریهای مختلف ایرانی و خارجی مورد بررسی قرار گرفته و تلاش شده است تا حداقل مکان از منابع اصلی و مؤثق استفاده گردد. کتابهای تاریخی، کتابهای روزشمار، روزشمارهای خبرگزاریهای خارجی، روزنامه‌های داخلی از عمده‌ترین منابع تحقیق حاضرند.

آنچه تحقیق حاضر را به زیور طبع آراست مساعدت و همدلی عزیزان زیر است که این سنت حسنه را با تجلیل از تلاش دلسوزانه‌شان ارج می‌گذاریم:

- ۱- سردار غفور درحزی، فرمانده محترم دفاعی حضرت ولی عصر (ع)
 - ۲- جناب آقای وثوقی، مدیر محترم شبکه پیام سیما
 - ۳- جناب آقای اشعری، مدیر عامل محترم شرکت انتشاراتی سروش
 - ۴- جناب آقای دری، مشاور محترم مدیر عامل سروش
- با تقدیم ادب به ساحت مقدس حضرت ولی عصر (عج)،

صاحب حقیقی ام‌القرای مسلمانان

- درود بر روح پرفروش خمینی کبیر، رهبر فقید انقلاب اسلامی
- درود بر ارواح طیبه شهدا، که سبکبار و سربلند رفتند